

Rutiner for saker knyttet til et individuelt tilrettelagt barnehagetilbud i Gjerstad kommune, jf. barnehageloven §37

Innledning

I denne rutinen gis det en beskrivelse av hvordan saker om et individuelt tilrettelagt barnehagetilbud behandles i Gjerstad kommune. Rutinen gir nærmere føringer for saksgangen og hva som skal legges til grunn i vurderingen av om barnet har rett til et individuelt tilrettelagt barnehagetilbud.

Gjerstad kommune ønsker at flest mulig barn skal ivaretas gjennom det ordinære barnehagetilbudet og gjennom en styrking av det allmennpedagogiske tilbudet. Dette vil i større grad føre til at flest mulig barn får hjelp, tidlig.

I noen tilfeller har likevel barna behov for støtte og hjelp utover det som kan gis innenfor det ordinære tilbudet. Disse barna skal vi ivareta.

Den individuelle retten til et tilrettelagt barnehagetilbud er forbeholdt barn med nedsatt funksjonsevne og forutsetter at barnet har behov for en særlig tilrettelegging *for å kunne nyttiggjøre seg av barnehagetilbudet*. Retten skal ivareta det enkelte barns særlige behov, og er ikke ment som en generell styrkningsressurs til barnehagen.

Slik Gjerstad kommune vurderer bestemmelsen vil rettigheten i utgangspunktet være forbeholdt få barn. I den grad barnet har vansker som ikke kan knyttes til nedsatt funksjonsevne, må barnets behov ivaretas gjennom det ordinære tilbudet, allmennpedagogisk styrking og/eller spesialpedagogisk hjelp.

Regler om et individuelt tilrettelagt barnehagetilbud

Det følger av barnehageloven § 37 at kommunen skal sikre at barn med nedsatt funksjonsevne får et egnet individuelt tilrettelagt barnehagetilbud. Plikten til tilrettelegging omfatter ikke tiltak som innebærer en uforholdsmessig byrde for kommunen. Ved vurderingen av om tilretteleggingen innebærer en uforholdsmessig byrde, skal det særlig legges vekt på tilretteleggingens effekt for å nedbygge funksjonshemmende barrierer, de nødvendige kostnadene ved tilretteleggingen og virksomhetens ressurser.

I forarbeidene til bestemmelsen (Prop. L 103 2015-2016) er det tydeliggjort at tilretteleggingsplikten etter barnehageloven § 37 tilsvarer kommunens plikt etter diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 16. Det er derfor viktig å se hen til utformingen av diskriminerings- og tilgjengelighetsloven når det gjelder tolkningen av barnehageloven § 37. Formålet med bestemmelsen i diskriminerings- og tilgjengelighetsloven er å bygge ned funksjonshemmende barrierer. Dette innebærer at retten etter barnehageloven § 37 først og fremst knytter seg til barn med funksjonsnedsettelse som har behov for tiltak som bygger ned funksjonshemmende barrierer.

I tilknytning til diskriminerings- og tilgjengelighetsloven er det videre klarlagt at kortvarige funksjonsnedsettelse faller utenfor. Dette betyr at tilretteleggingsbehovet må være av en *viss varighet og styrke* for å begrunne krav om individuell tilrettelegging.

I forarbeidene til barnehageloven §37 har departementet sagt følgende om innholdet i begrepet «nedsatt funksjonsevne»:

«Nedsatt funksjonsevne trenger ikke i seg selv å utgjøre en funksjonshemning. En sosial, relasjonell forståelse er lagt til grunn for begrepet funksjonshemning. Dette innebærer at funksjonshemning oppstår når det foreligger et gap mellom individets forutsetninger, og omgivelsenes utforming eller krav til funksjon.» Videre er det uttalt at nedsatt funksjonsevne er definert som «tap av, skade på eller avvik i en av kroppens psykologiske, fysiologiske eller biologiske funksjoner».

Det er også grunn til å understreke at ikke alle barn med nedsatt funksjonsevne automatisk vil ha rett eller behov for særskilt tilrettelegging. Tilretteleggingsplikten forutsetter i tillegg at funksjonsnedsettelsen medfører at barnet *ikke kan nyttiggjøre seg* av det ordinære barnehagetilbudet.

Det følger videre av §37 at kommunens tilretteleggingsplikt er begrenset til *forholdsmessige* tiltak. I vurderingen av om tilretteleggingen er uforholdsmessig må det tas hensyn til barnets beste, og kommunen må i størst mulig grad unngå segregering av barn med nedsatt funksjonsevne. Barn kan likevel i noen unntakstilfeller tilbys plass i en annen barnehage enn den foreldrene foretrekker, dersom individuell tilrettelegging ved den foretrukne barnehagen er uforholdsmessig byrdefullt.

Det er videre grunn til å påpeke at tilretteleggingsplikten etter §37 knytter seg til enkeltbarn. Det innebærer blant annet at bestemmelsen ikke gir hjemmel til å gi et generelt tilskudd til barnehagen, eller midler til en gruppe barn i barnehagen.

Hva kan tilrettelegging gå ut på?

Gjerstad kommune vil i sine vurderinger av søknadene vurdere hvilken type tilrettelegging som er nødvendig. Dette innebærer at vedtak om et tilrettelagt tilbud kan inneholde andre typer tiltak enn en personalressurs. Vedtaket kan for eksempel gå ut på tilpasninger av uteområdet, systemveiledning eller andre typer tiltak. Hvilken tilrettelegging barnet har behov for, må vurderes konkret i hver enkelt sak.

Forholdet mellom et individuelt tilrettelagt barnehagetilbud og spesialpedagogisk hjelp

Det kan være vanskelig å avgjøre om barnet har rett til spesialpedagogisk hjelp eller et individuelt tilrettelagt tilbud, eventuelt begge deler.

I vurderingen av om barnet skal få støtte gjennom barnehageloven §§ 31 eller 37, vil Gjerstad kommune legge vekt på hva som fremstår som hensikten bak de to rettighetene og vilkårene for hjelp.

Mange av barna med særskilte behov, er barn som først og fremst trenger bistand fra personer med spesifikk fagkompetanse. Det innebærer at de barna med de største behovene bør få hjelp av ansatte med relevant fagkompetanse ut i fra de behovene barnet har. Denne typen hjelp bør primært gis gjennom spesialpedagogisk hjelp. Denne hjelpen har som formål å gi barnet tidlig hjelp og støtte i utvikling og læring av for eksempel språklige og sosiale ferdigheter.

Formålet med retten til et individuelt tilrettelagt barnehagetilbud er at barn med «nedsatt funksjonsevne» kan «nyttiggjøre» seg av barnehagetilbudet. Dette vil hovedsakelig være barn som på grunn av sin funksjonsnedsettelse ikke har mulighet til å delta i barnehagehverdagen på lik linje med andre barn.

I vurderingen av om barnet har rett på et tilrettelagt tilbud legges det vekt på:

- om barnet har en dokumentert funksjonsnedsettelse, og om nedsettelsen er av en viss varighet og omfang
- om funksjonsnedsettelsen medfører at barnet ikke får utbytte av barnehagetilbudet på lik linje med andre barn
- om barnets vansker kan avhjelpes ved at de ordinære omgivelsene og det ordinære tilbudet utformes på en måte som gjør at tilbudet kan brukes av alle på en likeverdig måte
- om barnet har vedtak om spesialpedagogisk hjelp, og om barnets vansker er knyttet til språklige og sosiale ferdigheter, jf. barnehageloven § 31

Eksempler på saker, og hvordan Gjerstad kommune vurderer disse:

Eksempel 1- Barn med synsvansker:

Allmennpedagogisk – barnehagelov §2: Største del av tiltakene bør løses innenfor det allmennpedagogiske tilbudet gjennom nødvendig fysisk tilrettelegging, rammer og rutiner. Ansatte må ha eller tilegne seg kunnskap om tilrettelegging for barn synsvansker. Dette kan for eksempel være bruk av leker med sterke farger for å skape gode kontraster.

Spesialpedagogisk hjelp- barnehagelov §31: Bistand fra spesialpedagog med særskilt kompetanse på synsvansker.

Tilrettelegging for funksjonsnedsettelse – barnehagelov §37: Ressurser nødvendig, f.eks. for at barnehagen kan tilrettelegge barnehagen med belysning som ikke blander.

Eksempel 2 - Barn med språkvansker:

Allmennpedagogisk: Største del av tiltakene bør løses innenfor det allmennpedagogiske tilbudet gjennom språktrening. Tett dialog med foreldre for å sikre kontinuitet og repetisjon.

Spesialpedagogisk hjelp: Spesialpedagog veileder barnehagen i hvordan språktreningen skal gjennomføres, og har individuell oppfølging av barnet ved behov.

Tilrettelegging for funksjonsnedsettelse: Barnets språkvanske innebærer ikke at barnet har nedsatt funksjonsevne, og barnets behov må ivaretas gjennom det allmenn- og spesialpedagogiske tilbudet.

Eksempel 3 - Barn som sliter med det sosiale samspillet:

Allmennpedagogisk: Største del av tiltakene bør løses innenfor det allmennpedagogiske tilbudet gjennom gode relasjoner til barnet, en felles og gjennomtenkt måte å møte barnet på og forståelse for måten barnet uttrykker seg på.

Spesialpedagogisk hjelp: Spesialpedagog veileder barnehagen om hvordan de ansatte kan opptre for å imøtekomme og endre barnets måte å uttrykke seg på.

Tilrettelegging for funksjonsnedsettelse: Barnets sosiale vansker innebærer ikke at barnet har nedsatt funksjonsevne, og barnets behov må ivaretas gjennom det allmenn- og spesialpedagogiske tilbudet.

Hva er kommunens ansvar og hva er barnehageeiers ansvar?

Barnehageeiers ansvar

Barnehagen skal tilpasse tilbudet ut fra blant annet barnets funksjonsnivå. Det følger av barnehageloven § 2 tredje ledd. Rammeplanen sier at barnehagen skal «*sørge for at barn som trenger ekstra støtte, tidlig får den sosiale, pedagogiske og/eller fysiske tilretteleggingen som er nødvendig for å gi barnet inkluderende og likeverdige tilbud*».

Videre sies det at barnehagen «*skal tilpasse det allmennpedagogiske tilbudet etter barnas behov og forutsetninger, også når noen barn har behov for ekstra støtte i kortere eller lengre perioder. Barnehagen skal sørge for at barn som trenger ekstra støtte, tidlig får den sosiale, pedagogiske og/eller fysiske tilretteleggingen som er nødvendig for å gi barnet et inkluderende og likeverdig tilbud. Tilretteleggingen skal vurderes underveis og justeres i tråd med barnets behov og utvikling*».

Barnehageeier har dermed et selvstendig ansvar for at også barn med nedsatt funksjonsevne får et barnehagetilbud som er i tråd med loven. Men ansvaret til barnehageeier er avgrenset til hva barnehagen kan gjøre innenfor det ordinære barnehagetilbudet.

Kommunens ansvar

Kommunens plikt til å tilrettelegge barnehagetilbudet gjelder der hvor tilretteleggingsbehovet er større enn det som barnehageeier kan gjøre innenfor det ordinære barnehagetilbudet. Kommunen må vurdere om barnehagens samlede kompetanse, bemanning, fysiske utforming osv. er tilstrekkelig til å gi barnet et egnet individuelt barnehagetilbud som er i samsvar med barnehageloven og rammeplanen.

Kommunen må gjøre en konkret og individuell vurdering av barnehagetilbudet, barnets funksjonsevne og tilpasningsbehov, og hvordan barnehagetilbudet kan tilrettelegges for å avhjelpe barnets behov.

Barnets beste

Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i alle saker knyttet til tilretteleggingsplikten. Det må gjøres en konkret vurdering i hver enkelt sak. Innholdet i barnets beste vurderinger skal bestå av:

- Vurdere hva som er barnets beste i saken.
- Vekte hensynet opp mot andre hensyn, og avgjøre hvilken betydning barnets beste skal ha i saken.
- Vise og dokumentere innholdet i barnets beste-vurderingen, samt forklare vektingen av de ulike hensynene i begrunnelsen for vedtaket.